

Kirsten Boie
ALHAMBRA

Ul. 8. mart br. 56
71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina
Tel./Fax: 00387 33 673 050
E-mail: info@connectum.ba

www.connectum.ba

IZDAVAČ Connectum, Sarajevo
ZA IZDAVAČA Ajet Arifi
NASLOV ORIGINALA Alhambra
PRIJEVOD S NJEMAČKOGA Mira Đorđević
UREDNIK Fahrudin Kujundžić
LEKTURA Amina Kapo-Balta
KOREKTURA Amina Kapo-Balta, Fahrudin Kujundžić
DIZAJN I PRIJELOM Filip Andronik
Sarajevo, januar 2014.

© Copyright of the translation: S. Fischer Foundation by order of
TRADUKI

© Copyright of this edition by CONNECTUM, Sarajevo
Connectum knjiga: 132
Copyright © Verlag Friedrich Oetinger, Hamburg 2007

IZDAVAČKI SAVJET: akademik prof. dr. Dževad Karahasan, akademik
prof. dr. Tvrtko Kulenović, prof. dr. Kerima Filan, prof. dr. Mile Babić, prof.
dr. Muhamed Dželilović, prof. dr. Sadudin Musabegović

CIP zapis za ovu publikaciju dostupan je u elektronskom katalogu
Nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine pod brojem
19593990

ISBN 978-9958-29-034-3

Ova knjiga se bez dozvole izdavača, ni u cjelini ni u dijelovima, ne smije
umnožavati, preštapavati niti prenositi ni u jednom obliku, niti ikakvim
sredstvom. Ona se bez odobrenja izdavača ne smije ni na koji drugi način
niti ikakvim drugim sredstvom distribuirati niti umnožavati. Sva prava na
objavljivanje ove knjige zadržavaju autor i izdavač prema odredbama Zakona o
autorskim i srodnim pravima.

traduki **T**

Objavljivanje ovog djela omogućeno je uz potporu literarne mreže TRADUKI, čiji
su članovi Savezno ministarstvo za evropske i međunarodne odnose Republike
Austrije, Ministarstvo vanjskih poslova Savezne Republike Njemačke, švicarska
Zaklada za kulturu Pro Helvetia, KulturKontakt Austria, Goethe-Institut, slovenska
Javna agencija za knjigo JAK, Ministarstvo kulture Republike Hrvatske i Fondacija
S. Fischer.

ŠTAMPANO U BOSNI I HERCEGOVINI

BIBLIOTEKA KRILA

KIRSTEN
BOIE

Alhambra

S njemačkoga prevela Mira Đorđević

CONNECTUM
Sarajevo, 2014.

Al-Andalus, april 1492.

“I zar to nije sramota?”, zaplitao je jezikom vojnik. Preko lica mu se protegao ožiljak, još crven, potrajat će to dok izblijedi i postane manje vidljiv možda još godinama. Pa i onda će još uvijek biti obilježen.

Glas mu je zvučao nesigurno zbog vinjaka. Stacionirali su se u unutrašnjem dvorištu *Salón de Embajadores*²⁰, u mraku, kao da tu stvarno ima nešto da se čuva, iako je u Granadi već odavno sve bilo mirno. Ipak su straže stajale pred kapijom, doduše ne u punoj opremi, ali naoružane helebardama, mačevima i kopljima. Alhambra je osvojena, napustio ju je i posljednji emir sa svojim trupama; negdje u divljini planinskog lanca *Alpujarras*²¹ su mu čak njihova katolička veličanstva obećala kneževinu, što je zapravo sarkazam. *Boabdil*²², posljednji maurski vladar, više nikada neće biti izvor opasnosti.

“Ako su naša veličanstva tim zadovoljna?”, reče drugi. Razmotao je obojke i hladio noge u bazenu fontane usred dvorišta. “Niko valjda neće tvrditi da kraljica nije prava vjernica! Ako ona trpi da u njenoj vlastitoj palači...”

Veličanstva su u odajama harema već odavno otišla na počinak.

20 *Salón de Embajadores* (špan.): Sala za audijencije u Alhambri

21 *Alpujarras* (špan.), *Al-Pudxarras* (arap.): planinski lanac između Granade i obale Sredozemnog mora; posljednje pribježište Maura u Španiji

22 *Boabdil*: podrugljiva španska verzija imena *Abu Abd' Allah*, posljednjeg emira Granade. On je u januaru 1492. Ferdinandu i Isabelli predao svoj emirat Granadu poslije dugotrajne opsade, koja mu se učinila bezizglednom. Zauzvrat je dobio malenu kneževinu u planinskom lancu *Alpujarras*. Izborio se za privremeni ugovor u kojem se Maurima priznaje pravo da se i dalje drže svoje vjere i da nastave život u skladu sa svojom tradicijom. Ovaj ugovor katolički kraljevi su ubrzo prekršili; 1499. g. Mauri Granade su protjerani ili prisiljeni na konverziju, kao što se 1492. desilo Jevrejima. Njihove biblioteke, hamami i džamije bile su razrušene ili pretvorene u kršćanske bogomolje, a arapski jezik je zabranjen. *Boabdil* je još 1494. napustio *Alpujarras* i izbjegao u Fes (Maroko), gdje je živio još gotovo 40 godina.

“Sramota!”, ponovo je promrmljao vojnik s ožiljkom. “*Wa-la ghaliba illa’ llah!* Stih Kur’ana hiljadu puta na zidovima naše kršćanske palače! Zar smo zato protjerali nevjernike?”

“Kao da ti znaš brojati do hiljadu!”, reče treći i posegnu za bokalom. “Za našu kraljicu! Za našeg kralja! Za ujedinjenu Španiju, oslobođenu od muslimana i Jevreja!”

Drugi je vojnik oklijevao.

“Šta je, Pablo?”, upita ga treći. “Ti nećeš?”

Drugi uze bokal. “Za ujedinjenu Španiju!”, reče i otpi gutljaj. Zatim je noge opet umočio u bazen.

Vojnik s ožiljkom se jedva podiže na noge. “*Wa-la ghaliba illa’ llah!*”, mumljao je i mahao kopljem. Oteturio je u dvoranu za prijem poslanika. “I šta da ja ispričam svećeniku pri sljedećoj ispovijesti? Da sam čuvao paganske stihove! Da sam čuvao stihove Kur’ana! Da sam...”

“Ne!”, izdera se Pablo. Ali vojnik je već udario posred oplata sa staroarapskim pismom, udario još jednom, i još jednom, kao sumanut. “Ne!”, urlao je Pablo.

Jedna pločica otpade.

Sada skoči i treći vojnik. Zgrabi poludjelog sleđa.

“Jesi li ti pri zdravoj pameti!”, prosikta kroz zube. “Vidiš li šta si učinio! Šta će reći njihova veličanstva kada sutra otkriju ovo oštećenje!”

Ovaj s ožiljkom je pokušao da se oslobodi. “Neka sve popadaju! Neka sve popadaju!”, derao se. Bilo je lako zaustaviti ga, popio je toliko vinjaka da se jedva držao na nogama. Kada se sageo da bi tu pločicu trijumfalno zakačio za pojas, samo što se nije srušio.

“Šta se ovdje događa?”, upita kapetan. Nečujno je ušao kroz ulaznu kapiju pored dvorišta *Patio de los Arrayanes*, njegova oprema bila je uredna kao uvijek. Desna ruka na držaču njegovog mača.

“Čini se da nam je ovaj drugar malo više popio, gospodine kapetane”, reče treći ponizno. Htio je da salutira, ali se ovaj s ožiljkom pokušavao osloboditi, bile su mu potrebne ruke. “Upravo smo ga htjeli vratiti u konačište, ali vidite, otima se rukama i nogama.”

Kapetan preletje pogledom dvorište. Sve je mirno.

“Nije uredu da on u svom pijanstvu probudi njihova veličanstva!”, reče. “Vi znate da sam s vama uvijek postupao korektno, svi ste vi mnogo toga učinili u borbi protiv nevjernika, morali ste mnogo toga podnijeti. Ali ako se sad desi da na straži podlegnete vinjaku...”

Naravno da je znao da se svuda naokolo pije. Kako inače da vojnik podnese dane i sedmice i mjesece daleko od žene i djece, od svog sela, daleko od roditelja i prijatelja, a da dan za danom stoji na straži i da se u slobodno vrijeme potajno kocka, što je zapravo đavolska rabota i zato zabranjena. Naravno da je kapetan znao da se mora pretvarati kao da ništa ne vidi i ne čuje, kao da ništa ne zna. Da bi onda tu i tamo ipak poneki slučaj drastično kaznio za primjer. Pitao se da li je možda upravo sada trenutak za to.

“Ja ću ga odvesti u spavaonu, gospodine kapetane”, reče treći vojnik, čvrsto držeći pijanog u zagrljaju. “Garantujem da se to više neće dogoditi.”

“To mi je draže,” pomisli kapetan. “To znaju i moji ljudi.”

Pablo mu bosonog priđe, salutirajući. Zatim uhvati svog druga s druge strane. Da je kapetan otkrio pločicu koja je bila zadjenuta za pojas pijanice, ko zna kako bi ga kaznio.

4.

“Opet od onog Đenovljanina?”, upita Ferdinand i ispljunu košticu hurme u dvorište. Na podnevnom suncu vodene kapi vodoskoka prelijevale su se u svim duginim bojama.

Isabella kimnu glavom i pruži slugi presavijenu poruku. “On ne miruje”, reče. “Taj *Colón* moli za još jedan prijem i uvijek ponovo za još jedan. Kao da nemamo prečeg posla od njegove nesretne Indije! Osim toga, njegovi zahtjevi su neprimjereni.”

Sljedeća koštica je pogodila skulpturu lava u glavu. Ferdinand se nasmija. “No, golubice moja, samo ga pusti da dreždi. *Ti* si kraljica.” Ovaj put koštica je promašila cilj i bešumno potonula u vodi fontane. “*Ti* odlučuješ, a ne on. Njegov nastup mi se od samog početka nije dopadao.”

On mahnu slugi da mu donese još jednu zdjelicu sušenih hurmi.

“I još ništa od princa?”, upita zatim. “Kada sam te vidio s ovom porukom, za trenutak sam pomislio da bi mogla biti njegova. Kako je *Johanna*?²³”

“Ona je i *tvoja* kći!”, reče Isabella, ali Ferdinand na taj prigovor samo odmahnu rukom. Otac ne mora biti upućen u stvari svoje kćeri. Dovoljno je ako razmišlja o njenoj povoljnoj udaji.

23 *Johanna* (1479–1555), kasnije *luda Johanna*, kćerka Isabelle i Ferdinanda; zaručena s *Philippom Lijepim* od Burgundije iz kuće Habsburg, za kojeg se 1496. udala.

“Je li još uvijek odbojna?”, upita Ferdinand. “Trinaest joj je godina. Trebalo bi da shvati da dobrobit carstva mora biti osigurana. Ako to sama ne može shvatiti, pa dobro.”

Isabella ustade i sjede pored njega. Uze hurmu iz zdjelice i oprezno zagriže. A onda pomilova Ferdinandovu ruku.

“Ne događa se uvijek da sudbina tako sretno ujedini dvije osobe kao što je to učinila u našem slučaju”, reče i malo se približi svom mužu. Osjećala je kako je napregnuo mišiće. Možda bi se mogla raspitati ko je njegova nova miljenica? Ali uvijek je još bilo mjesta i za nju.

“Johanna će naučiti da ga voli, jer to mora naučiti”, reče ona, smiješeći se i kao slučajno se malo odmaknu od njega. “Ona je naša kći. Nadajmo se da će Phillip uskoro stići.”

U fontani su plivale koštice hurmi i polako tonule na dno. Čim kraljevski par napusti dvorište, sluga će ih izvaditi.

“Nije bilo lako ujediniti ovo carstvo”, reče Ferdinand. “Nadajmo se da će biti jednostavnije osigurati ga za više generacija.”

Granada u aprilu, sadašnjost

U *Alcaiceríju* su nagnuli turisti.

Abažuri za lampe, ukrasne jastučnice izvezene srmom, šarene indijske marame od čistog pamuka, nakit. Uske uličice, pretrpane korpama i zdjelama punim robe, koje su zdesna i slijeva pred fasadama dućana stajale na zemlji, djelovale su još uže. Čilimi, razapeti visoko iznad ljudskih glava, preko vodova za struju natkrili su ulicu, gusani okviri za ogledala prislonjeni na zidove, tabla s natpisom “Orientalni bazar”. Usred svega toga njemačke i engleske zastave, a ceduljice zalijepljene na okvire vrata saopćavale su kojim kreditnim karticama se tu može kupovati.

“Ludoo!”, uzviknu Sylvia. “Pogledaj, Yesim, naušnice!”

“Što je sladak!”, uzviknu Yesim, okrećući u ruci plišanog medu.
“Uzet ću ga za svoju sestricu!”

“Ženske!”, reče Tukan i zakoluta očima.

“Zašto, zar ti se ovdje ne dopada?”, upita Sergej. “Trebalo bi da se tu osjećaš kao kod kuće. Zar nije isto kao u Turskoj?”

“Imaš li ih još sve na broju?”, reče Kadir. “Jesi šašav.”

“Pusti cure da pazare”, reče Tukan. Sjest ćemo vani na ovom trgu s komičnim nazivom i popiti *cervezu*.”

“Bib-Rambla”, reče Boston. No odmah poželi da se ugrize za jezik.

“Upravu si, totalno šašav naziv”, reče Tukan. “Ali španska *cerveza* također spada u kulturu i civilizaciju neke zemlje. Hilbertova uvijek insistira da učimo o kulturi. Napisat ću referat: *Da li je španska cerveza bolja od njemačkog piva?*”

Sergej se nasmija. “Hajde da...”, reče.

Boston zaostade za jedan korak. Htio je da oni to primijete, da se okrenu i kažu: “Hej, mali, šta je? Ideš li s nama ili ne ideš?”, ali s druge strane i nije htio da oni to primijete. Njemu nije bilo do piva. Još nikada nije popio pivo.

“Hej, mali, šta je s tobom?”, reče Tukan.

Boston pocrveni. Njegova raja.

“Samo da malo vidim šta bih mogao ponijeti majci!”, reče brzo. “Uskoro će joj biti rođendan.” Što nije istina. Ali može li se majci jednostavno nešto donijeti? Maloj sestrici može, to je uredu, ali majci? Nije bio siguran.

Tukan se već okrenuo, ne rekavši ni riječi, i kratko je mahnuo rukom u znak rastanka. Ali pitali su ga. Možda će s njima ipak popiti pivo uvečer.

Arapske svjetiljke pet metara iznad ulice. Na prvom katu kuće su imale prozore s lukovima u obliku potkovice, a arabeske od crvene pješčane cigle bile su ukras na bijelim fasadama. Samo su malobrojni turisti pogled upirali uvis, već im je i sam bazar bio dovoljno orijentalan. Ali Boston je u tom prizoru nevjerovatno uživao.

Naravno da je sve to bila imitacija, Mirjam je sve to ispričala na kursu, u svom referatu o starom gradu, a pravi bazar je izgorio prije sto pedeset godina. Ali ipak je bilo prekrasno što su ga opet ovako izgradili. Možda će mu majka kod kuće pokušati objasniti kako je sve to samo kič, i on joj neće protivrečiti. A ona neće saznati koliko se njemu sve to ovdje dopadalo, tako da je od puke radosti postao opijeniji nego što bi to mogao postati od španske *cerveze*.

Na kraju sokaka odjednom dupla kapija: džinovski visoki luk u obliku potkovice s ukrasima od arabesaka iznad prvog, iza njega nizak i jednostavan prolaz, iznad njega dva prozora. Nekadašnji karavan-saraj, pravi pravcati. *Funduq*. Stari. Tu su u srednjem vijeku konačili trgovci kada bi došli u Granadu da trguju. Tu su pojili svoje konje. Tu su obavljali jutarnju molitvu.

Boston zastade, a onda ipak odluči da uđe. Najprije da obavi kupovinu. Zaustavi se pred jednim izlogom. Majke su skromne: ko bi znao šta se istinski dopada ženi kojoj je skoro četrdeset godina.

Boston okrenu stalak s nakitom. Možda je već prestara za viseće naušnice. Ili joj se ne dopadne boja ukrasnog kamena. Onda bi ga poljubila, čvrsto zagrlila i zadivljeno razgledala naušnice. "Puno ti, puno hvala, Bostone!", rekla bi. "Divne su!" Ali onda joj ih on nikada više ne bi vidio na ušima.

Za takvo nešto mu je žao para.

I krpice su isto tako riskantne, njegova majka nikada ne bi hodala u majici s natpisom *They went to Granada and all I got was this lousy*

T-shirt, a da o nekom još luđem natpisu i ne govorimo. A lampe, jastuci i ćilimi bili su preskupi i možda bi joj se ipak činili neukusnim.

Upravo kada je htio da krene dalje, otkrio je kartonsku kutiju s pločicama: siva s plavom šarom; međusobno isprepletene žile lista; cvjetovi i listovi palme i geometrijske šare; neizmjereno komplicirane, a ipak jasne. Ne prenatrpane. To bi joj se možda svidjelo. Tako nešto je voljela: naravno. Da ne bude prenatrpano.

Uze pločicu i pogleda cijenu. Ako bi uzeo četiri komada, majka bi ih mogla koristiti kao podmetače za čaše. Donja strana bila je oblijepljena filcom. U tom bi slučaju uvečer, ako ne bi pio *cervezu*, imao izgovor da je rođendanski poklon nažalost bio grešno skup.

Boston je najljepšu pločicu položio nastranu i nastavio tražiti. Sve su bile slične, ali među njima je ipak bilo neznatnih razlika. On će uzeti samo najljepše.

Kartonsku kutiju sa strane ugledao je tek kada je već mislio da ima sve što mu treba, a ta je bila gotovo prazna. U njoj se nalazila jedna jedina pločica i nije nikakvo čudo da je upravo ona preostala. Bila je okrnjena na rubovima, šare na njenoj površini bile su sive od prašine. Zapravo i nije prava, pomisli Boston. Više je ličila arabeska-
ma Alhambre. Ili onim u lukovima prozora.

Sagnu se duboko nad kartonskom kutijom i puhnu. Podiže se prašina, zavitla se na tren i ponovo se spusti. Ko bi takvo nešto kupio.

Iako je zapravo šteta. Da je neoštećena, možda bi ta pločica bila nešto posebno. Ukrasi na njenoj površini izgledaju kao arapska slova. Ako je originalna i stara, njegova bi joj se majka više obradovala nego ovim novim. Ali ako je to imitacija, ona bi je smatrala užasnim kičem. Kada bi se bar moglo ustanoviti šta je u pitanju, jedno ili drugo?

Boston gurnu ruku u kartonsku kutiju.